

กลยุทธ์การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือ ของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

THE STRATEGY OF COLLABORATIVE NETWORK MANAGEMENT OF PROVINCIAL ANUBAN SCHOOLS IN THE NORTHEASTERN REGION OF THAILAND

วิทยา สุตรัก¹ และดาวรุวรรณ ถวิลการ²

Witthaya Sudrak¹ and Dawruwan Thawinkarn²

¹โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

²สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹Anuban Khon Kaen School, Office of Khon Kaen Primary Education Service Area 1

²Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University

Received: November 10, 2022 / Revised: November 2, 2023 / Accepted: November 3, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 2) นำเสนอกลยุทธ์ในการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 320 คน แจกแบบสอบถามโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี PNI Modified รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการและครูโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 5 แห่ง โดยใช้ แบบสัมภาษณ์ สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม ตรวจสอบกลยุทธ์โดยการสนทนากลุ่ม (Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของกลยุทธ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือฯ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดไปต่ำสุดคือ ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ผลประโยชน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และวิสัยทัศน์ร่วม

2. กลยุทธ์การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1 วิสัยทัศน์ 6 พันธกิจ 6 เป้าหมาย 9 วัตถุประสงค์ 11 กิจกรรมโครงการ และ 10 ตัวชี้วัดความสำเร็จ

คำสำคัญ: กลยุทธ์ การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือ โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด

Abstract

This research aims to (1) study the current condition, the desirable condition and the needs for collaborative network management of provincial Anuban schools in the Northeastern Region of Thailand; and (2) present the strategy of collaborative network management of provincial Anuban schools in the Northeastern Region of Thailand. This study employed the mixed-method research methodology. The quantitative data were collected from the research sample consisting of 320 school administrators and teachers in Anuban schools in the Northeastern Region of Thailand, obtained by simple random sampling. The research tool was a questionnaire. Research data were analyzed using a software program. The statistics used in the research were the percentage, mean, standard deviation, and PNI Modified index. Qualitative data were collected via interviewing school directors and teacher representatives from 5 extra-large sized provincial Anuban schools in the Northeastern Regions of Thailand. An interview form was used as the research tool. The interview data were synthesized to derive conclusions concerning the strengths, weaknesses, opportunities, and threats, all of which were examined in a focus group discussion by five experts who then assessed the suitability and feasibility of the proposed strategy. The research findings were as follows:

1. The overall current condition of collaborative network management of provincial Anuban schools in the Northeastern Region of Thailand had the rating mean of 3.47, which was at the high level; while the overall desirable condition of the cooperative network management of provincial Anuban schools in the Northeastern Region of Thailand had the rating mean of 4.62, which was at the highest level. When the needs were analyzed, it was revealed that the aspects with the highest to lowest needs priority indices were as follows: that of mutually promotion, that of exchange interaction, that of mutual benefits, that of participation in the operation, and that of the shared vision.

2. The proposed strategy of collaborative network management of provincial Anuban schools in the Northeastern Region of Thailand consisted of 1 vision, 6 missions, 6 goals, 9 objectives, 11 project activities, and 10 indicators of success.

Keyword: Strategy, Collaborative Network Management, Provincial Anuban Schools

บทนำ

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก การเปลี่ยนแปลงของภูมิภาคอาเซียน และสังคมไทยในวิถีปกติใหม่ เนื่องมาจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID 19 ทั่วโลก จึงส่งผลให้เกิดมาตรการการเฝ้าระวังในประเทศไทย จึงมีการ

รณรงค์และกำหนดมาตรการเพื่อลดความเสี่ยงต่อการสัมผัสเชื้อโรค โดยเฉพาะในกลุ่มเสี่ยง ทั้งเด็ก ผู้สูงอายุ และผู้มีโรคประจำตัว รวมทั้งการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างถูกสุขลักษณะและเหมาะสมในทุกพื้นที่ ทำให้สถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามบริบทของแต่ละ

สถานศึกษาได้แก่ การจัดการเรียนการสอนแบบปกติหรือการเรียนในชั้นเรียน (On-Site) การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) และการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Hybrid) มีการใช้รูปแบบที่หลากหลายทั้งในห้องเรียนผสมผสานกับการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่ครูและนักเรียนไม่ได้เผชิญหน้ากัน หรือใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลาย โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ เช่น รูปแบบการสลับชั้นมาเรียนแบบสลับวันเรียน แบบสลับวันคู่ วันคี่ หรือแบบสลับวันมาเรียน 5 วัน หยุด 9 วัน เป็นต้น (Office of the Basic Education Commission, 2020) ทั้งนี้ต้องดำเนินการตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 โดยเงื่อนไขและหลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาคือ ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการตัดสินใจ (School-Based Decision Making) เป็นอิสระสามารถตัดสินใจด้วยตนเองโดยยึดประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ในด้านการให้ความร่วมมือ (Collaboration) ที่กำหนดให้บุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการร่วมแสดงความคิดเห็นหรือร่วมกำหนดดูแลและใช้การกระจายอำนาจ (Decentralization) ในการบริหารจัดการศึกษา (Office of the Basic Education Commission, 2007)

ซึ่งการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นทุกองค์กรและหน่วยงานทางการศึกษาจำเป็นจะต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานจำเป็นต้องพัฒนาโรงเรียนและบุคลากรให้มีคุณภาพและศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง (Robert, 2006) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานศึกษาเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีคุณภาพมากเพียงพอเพื่อมาช่วยกันผลักดันการศึกษาในส่วนที่ตนเองสามารถกระทำได้ (Sawangwong, 2014)

โดยอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการทำงานร่วมกัน การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ การแบ่งงานกันทำบทบาทของความร่วมมือจะส่งผลให้ความร่วมมือทางด้านการศึกษาไปสู่ความร่วมมือในการสร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือในด้านอื่น ๆ อีกด้วย โดยเฉพาะสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้มแข็ง ควรจัดกลุ่มองค์กรหน่วยงานหรือบุคคลที่สมัครใจที่จะทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะของเครือข่ายความร่วมมือซึ่งอยู่ภายใต้หลักการกระจายอำนาจ ความเสมอภาค และความเป็นนิติบุคคล โดยสภาพปัจจุบันของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการจัดตั้งสมาคมผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเป็นเครือข่ายผู้นำทางการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม และสร้างกลยุทธ์การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปและการพัฒนาการศึกษา โดยต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลักของเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ การรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง การส่งเสริมซึ่งกันและกัน การพึ่งพิงอิงอาศัยกัน และปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Sangsri, 2009)

ผู้วิจัยเป็นบุคลากรทางการศึกษาสังกัดโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งมีผลงานเป็นที่ประจักษ์แก่สังคมและวงการการศึกษา สะท้อนคุณภาพการศึกษา และการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาอย่างเห็นได้ชัด

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการได้มาซึ่งกลยุทธ์การบริหาร

จัดการเครือข่ายความร่วมมือ รวมถึงคุณภาพทางการศึกษาที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการดำเนินงานทั้งในระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งยังใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดการศึกษา รวมถึงยังสามารถนำไปใช้ในโรงเรียนอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน และเป็นประโยชน์ในการจัดทำนโยบายเพื่อส่งเสริมคุณภาพมาตรฐานโรงเรียน เพื่อเพิ่มศักยภาพและสมรรถนะในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์ในการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ทบทวนวรรณกรรม

กลยุทธ์การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือ จากการศึกษาความหมาย แนวคิดหลักการ การวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ประกอบ การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือ กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ กลยุทธ์การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า กลยุทธ์การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือ มีองค์ประกอบทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้

1. **วิสัยทัศน์** Office of the National Primary Education Commission (2002) ให้ความหมายของวิสัยทัศน์ว่า เป็นภาพความสำเร็จของนักเรียนหรือสถานศึกษาในอนาคตที่อยากเห็นหรืออยากให้คนอื่นพูดถึงสถานศึกษาว่าเป็นอย่างไร วิสัยทัศน์ที่ดีนั้นต้องระบุภาพในอนาคตให้ชัดเจนสร้างแรงจูงใจหรือกระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เกิดแรงบันดาลใจอยากปฏิบัติงานและที่สำคัญต้องเกิดจากการกำหนดร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. **พันธกิจ** Office of the National Primary Education Commission (2002) ให้ความหมายว่าเป็นบทบาทหน้าที่ที่สถานศึกษาต้องดำเนินการหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า พันธกิจเป็นการนำวิสัยทัศน์ซึ่งเป็นภาพฝันมาจัดกระทำให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น มีแนวปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาที่ต้องทำเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ นอกจากนี้พันธกิจยังมีความเชื่อมโยงกับเป้าประสงค์หรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการดำเนินตามแผนกลยุทธ์

3. **เป้าหมาย** Office of the National Primary Education Commission (2002) ให้ความหมายของเป้าหมาย หรือเป้าประสงค์ว่า การกำหนดเป้าประสงค์ (Goal/Objective) เป้าหมายหรือผลลัพธ์จากการดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นการเปลี่ยนพันธกิจและทิศทางของสถานศึกษาให้เป็นผลการดำเนินงานที่แท้จริงสามารถวัดได้เป้าประสงค์เป็นสิ่งที่ผู้บริหารแต่ละระดับขององค์กรให้ความคาดหวังหรือให้สัญญาว่าจะสามารถดำเนินได้ผลลัพธ์ตามที่กำหนดภายในระยะเวลาที่กำหนด

4. **วัตถุประสงค์** หมายถึง ผลที่ประสงค์ให้บรรลุหรือจุดประสงค์ จุดมุ่งหมาย เช่น วัตถุประสงค์ของมัธยมศึกษาคือ เพื่อให้เยาวชนมีความรู้ คิดเป็น ทำเป็น และมีคุณธรรม เป็นต้น โครงการทุกโครงการจำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเป็นเครื่องชี้แนวทางในการดำเนินงานของโครงการ เพื่อให้ปรากฏผลเป็นรูปธรรมข้อความที่ใช้เขียนเป็นวัตถุประสงค์นั้นจะต้องชัดเจนไม่คลุมเครือสามารถวัดและประเมินผลได้ โครงการมีวัตถุประสงค์ได้มากกว่า 1 ข้อ ลักษณะของวัตถุประสงค์ขึ้นอยู่กับระดับและขนาดของโครงการ การเขียนวัตถุประสงค์จะต้องมีความสัมพันธ์กัน โดยโครงการย่อยจะต้องสัมพันธ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการขนาดใหญ่

5. **โครงการ กิจกรรม** โครงการ (Project) คือ คำโครงการดำเนินงานแบบแผนในการดำเนินกิจกรรมอันมีการเจาะลึกลงไปในเรื่อง มีการดำเนินงานในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือมีการกำหนดระยะเวลา นอกจากนี้ยังมีการกำหนดงบประมาณ

ทรัพยากรที่ต้องใช้รวมทั้งมีการดำเนินงานอย่างเฉพาะเจาะจง

กิจกรรม (Activity) หมายถึง การปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อการเรียนรู้ เสริมทักษะต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ การดำเนินกิจกรรมโดยมีความเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งกับวิชาการ ความรู้ด้านใดด้านหนึ่งโดยได้ถูกวางแผนงานเอาไว้แล้ว

สุดท้ายโครงการและกิจกรรมเหล่านี้ต้องให้ประโยชน์แก่ผู้ที่เข้าร่วมรวมถึงผู้ที่ให้ความสนใจในโครงการเหล่านี้ด้วยเช่นเดียวกัน

6. ตัวชี้วัดความสำเร็จ ตัวชี้วัด (Indicator) หรือตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก (Key Performance Indicators: KPIs) เป็นดัชนีชี้วัด หรือหน่วยวัดความสำเร็จของการปฏิบัติงานที่ถูกกำหนดขึ้นโดยเป็นหน่วยวัดที่ควรมีผลเป็นตัวเลขที่นับได้จริง และต้องสื่อถึงเป้าหมายในการปฏิบัติงานสำคัญ ทั้งนี้เพื่อสร้างความชัดเจนในการกำหนดติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ

เครือข่ายความร่วมมือ หมายถึง การเชื่อมโยงระหว่างระบบการปฏิบัติงานหรือเชื่อมโยงบทบาทของกลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยย่อยรวมตัวกันด้วยความสมัครใจภายใต้ความต้องการในวัตถุประสงค์ร่วมกัน จัดโครงสร้างและรูปแบบการทำงานด้วยระบบใหม่ในลักษณะสร้างความร่วมมือประสานงานกันในแนวราบระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยการระดมสรรพกำลัง ร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาด้วยการให้สมาชิกได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์

Office of the Basic Education Commission (2007) มีแนวคิดของการสร้างเครือข่ายหรือการบริหารเครือข่ายร่วมพัฒนา ดังนี้

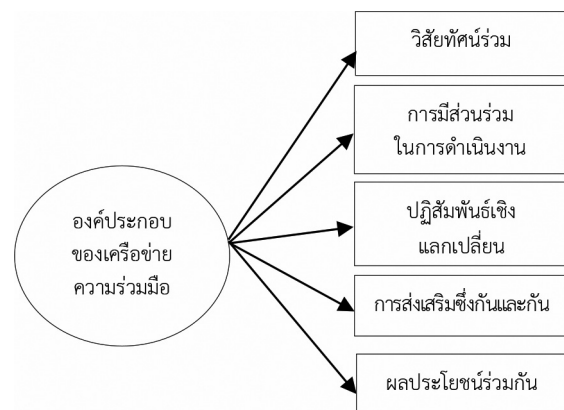
1. ขึ้นเตรียมการและแสวงหาผู้ร่วมพัฒนา
2. สร้างข้อตกลงและร่วมวางแผน

3. ขึ้นร่วมดำเนินงานและกำกับติดตาม

4. ขึ้นทบทวนผลการดำเนินงาน

องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือ

จากการศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ หลักการแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบโดยยึดแนวคิดของนักการศึกษา และนักวิชาการเป็นหลัก และจากการสังเคราะห์องค์ประกอบ ทำให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) พบว่า มี 9 องค์ประกอบ แต่การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการพิจารณาความถี่ขององค์ประกอบ ที่มีความถี่ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป (ในที่นี้คือ ความถี่ตั้งแต่ 8 ขึ้นไป) ทำให้ได้องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) จำนวน 5 องค์ประกอบ สามารถนิยามองค์ประกอบได้ ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) ปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน 4) การส่งเสริมซึ่งกันและกัน และ 5) ผลประโยชน์ร่วมกัน

ภาพที่ 1 แสดงองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษา

การบริหารเครือข่ายการศึกษา (Network Education Administration) หมายถึง กระบวนการในทางบริหารเพื่อทำให้กลุ่มบุคคลองค์กรในทางการศึกษาที่มีเป้าหมายร่วมกันมารวมตัวกันด้วยความ

สมัครใจ เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดโดยมีความสัมพันธ์แนวราบมีความเสมอภาคและเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เครือข่ายสถานศึกษาเป็นการรวมตัวของสถานศึกษาหลาย ๆ แห่งมารวมตัวกันเพื่อจุดมุ่งหมายในพัฒนาสถานศึกษาในรูปแบบของความร่วมมือ โดยมีเป้าหมายวัตถุประสงค์ร่วมกันมีคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายโดยอาศัยความร่วมมือภายในกลุ่มเครือข่ายจากสถานศึกษาขนาดเล็กจนกลายเป็นหน่วยงานขนาดใหญ่ ซึ่งจะทำให้การทำงานในภาพรวมมีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น

องค์ประกอบของการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษา

หน้าที่บริหารหรือกระบวนการบริหารตามหลักการบริหารทั่วไปที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ จนสามารถสรุปได้ว่า หน้าที่บริหารหรือกระบวนการบริหารการศึกษาประกอบด้วย 4 หน้าที่หลัก คือ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุม (Controlling)

การบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษามีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะทำให้เครือข่ายความร่วมมือของสถานศึกษาสามารถดำเนินไปอย่างราบรื่น บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกันของเครือข่าย ซึ่งองค์ประกอบของการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษาประกอบไปด้วย การจัดกลุ่มเครือข่าย การจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย การจัดระบบการติดต่อสื่อสาร การจัดระบบการเรียนรู้ร่วมกัน และการจัดระบบสารสนเทศ ทั้งนี้ผู้บริหารและสมาชิกของเครือข่ายรวมไปถึงผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต้องมุ่งมั่นทุ่มเทอย่างเต็มที่ในส่วนที่ตนเองได้รับผิดชอบเพื่อที่จะช่วยให้เครือข่ายสถานศึกษาเดินไปสู่ความสำเร็จได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Chaisupa (2019) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษา

ของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษในภาคเหนือ ตอนบนพบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาโดยฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 8 องค์ประกอบย่อย 35 ตัวบ่งชี้ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 การจัดส่วนประกอบสำคัญของเครือข่ายความร่วมมือ มี 6 องค์ประกอบย่อย 24 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักที่ 2 ขอบข่ายภารกิจความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษา มี 2 องค์ประกอบย่อยและ 11 ตัวบ่งชี้ กลยุทธ์การจัดการเครือข่ายความร่วมมือประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ผลการทดลองใช้กลยุทธ์พบว่า ผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 1 ทุกมาตรการและตัวชี้วัดมีผลการดำเนินงานผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดีมากขึ้นไป ยกเว้นกลยุทธ์ที่ 2 ที่บางมาตรการและตัวชี้วัดที่มีผลการดำเนินงานในระดับปรับปรุง

Bunpong (2017) พบว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก ทั้งในเรื่องคุณลักษณะของรูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบ ซึ่งประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์ของเครือข่ายสถานศึกษา มีรายละเอียด 5 ข้อย่อย 2) โครงสร้างของเครือข่ายสถานศึกษา มีรายละเอียด 10 ข้อย่อย 3) บทบาทหน้าที่ของเครือข่ายสถานศึกษามีรายละเอียด 12 ข้อย่อย 4) คณะกรรมการเครือข่ายสถานศึกษา มีรายละเอียด 12 ข้อย่อย 5) การบริหารงานของเครือข่ายสถานศึกษามีรายละเอียด 9 ข้อย่อย และ 6) การระดมทรัพยากร มีรายละเอียด 9 ข้อย่อย บทบาทหน้าที่ของเครือข่ายสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบในการบริหารเครือข่ายสถานศึกษามีรายละเอียด 12 ข้อย่อย โดยภารกิจในการปฏิบัติงานของเครือข่ายสถานศึกษาจะครอบคลุมภารกิจของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน

William (2007) พบว่า ความร่วมมือของเครือข่ายโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในชนบท ช่วงเวลาที่ฝ่ายบริหารการศึกษาท้องถิ่นไม่สามารถสานต่องานสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็ก

การให้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเป็นยุทธวิธีเดียวที่ขยายวงกว้าง สำหรับโรงเรียนที่กำลังเติบโต คุณค่าของความร่วมมือในเครือข่ายโรงเรียนดูเหมือนจะเป็นตัวกลางในการใกล้เคียง ทั้งความตึงเครียดภายในที่เกิดขึ้น โดยปกติในการร่วมมือระหว่างเครือข่ายโรงเรียน เพิ่มความเชื่อมั่นของผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ที่รับตำแหน่งผู้ประสานงาน หมายความว่า มีบทบาทในการรวมตัวของโรงเรียนในท้องถิ่นและสร้างความเจริญเติบโต เป็นผลให้โรงเรียนที่เกี่ยวข้องได้รับการยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ

Norwich (2007) พบว่า เครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน การใช้วิธีการหลายๆ วิธีที่จะทำให้โรงเรียนร่วมมือกันในการใช้ความช่วยเหลือพิเศษด้านการศึกษา ซึ่งทำให้สามารถอธิบายรูปแบบต่าง ๆ ในการใช้ความร่วมมือได้ระบุปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับการจัดตั้งและการดำเนินงานในแต่ละปัจจัยและยังสามารถอธิบายผลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยนั้น ๆ ด้วยทั้งในด้านบวกและด้านลบ การสร้างเครือข่ายซึ่งเข้าใจรูปของความร่วมมือระหว่างโรงเรียนนั้นมีนัยสำคัญทางสถิติและองค์ประกอบเกิดขึ้นในเวลาที่เหมาะสม

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบแผนอธิบาย (Explanatory Design) โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่า PNI Modified ดังนี้

1.1 วิธีการและขั้นตอน

1.1.1 ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี

1.1.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์

ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือ

1.1.3 สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย

เกี่ยวกับองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือ

1.1.4 จัดทำร่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 โรงเรียน จำนวน 1,982 คน และกลุ่มตัวอย่าง (Samples) ที่ใช้แบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) จากตารางของ Krejcie และ Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 320 คน แจกแบบสอบถามโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) หากคุณภาพเครื่องมือโดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของข้อคำถามรายข้อโดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.0 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ และตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยการทดลองใช้เครื่องมือวิเคราะห์หาความเที่ยงจากสูตรคำนวณสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient Reliability) ผลการตรวจสอบความเที่ยงของแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ 0.94

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ (%) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าดัชนี PNI Modified

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ด้วยการใช้เทคนิคหรือการคำนวณหาค่าดัชนี Modified Priority

Need Index (PNI Modified) เพื่อระบุความต้องการจำเป็นจากสูตร (PNI Modified) (Wongwanich, 2015)

$$\text{PNI Modified} = (I-D)/D$$

2. การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการนำเสนอกลยุทธ์ในการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 วิธีการและขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย มีวิธีการดำเนินการดังนี้

2.1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการเป็นข้อมูลพื้นฐาน ประกอบกับการนำข้อมูลจากการศึกษาระยะที่ 1 มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และดำเนินการเพื่อกำหนดเป็นประเด็นคำถามเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.1.2 สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 ท่าน

2.1.3 วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (SWOT)

2.1.4 ดำเนินการยกร่างกลยุทธ์ฯ โดยผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.1.5 นำร่างกลยุทธ์ฯ ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยการสนทนากลุ่ม (Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1.6 ประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์ฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านที่แต่งตั้งขึ้น

2.1.7 ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมของกลยุทธ์ฯ พร้อมทั้งปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้กลยุทธ์ที่สมบูรณ์และนำเสนอต่อไป

2.2 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนครู สังกัดโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้วิธี

เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.3.1 ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

2.3.2 สร้างเครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ โดยผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาในระยะที่ 1 มาเป็นตัวแปร ได้แก่ กลยุทธ์ที่แสดงให้เห็นถึง 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าหมาย 4) วัตถุประสงค์ 5) โครงการกิจกรรม และ 6) ตัวชี้วัดความสำเร็จ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาระยะที่ 1 มาวิเคราะห์ สังเคราะห์และสร้างเป็นข้อคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ จำนวน 6 ข้อ แล้วปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาคุณภาพตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา ความครอบคลุมตามกรอบแนวคิดในการวิจัย และตามนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนด

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นและใช้เครื่องบันทึกเสียง ผู้ให้ข้อมูล คือ ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนครู สังกัดโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกดังนี้ คือ โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือขนาดใหญ่ จำนวน 10 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (SWOT)

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ใช้การวิเคราะห์แยกส่วนประกอบและการวิเคราะห์สรุปอุปนัย รวมถึงวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (SWOT)

2.5.1 กำหนดเกณฑ์การพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม โดยมีเกณฑ์การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2 ประการดังนี้

1) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาจัดกลุ่มค่าดัชนี PNI Modified นำค่าดัชนีสูงสุด ลดด้วยค่าดัชนี PNI Modified ต่ำที่สุด แล้วนำระยะห่างที่ได้มาจัดกลุ่มค่า PNI Modified โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีค่าดัชนี PNI Modified สูง และกลุ่มที่มีค่าดัชนี PNI Modified ต่ำ โดยกำหนดให้กลุ่มที่มีค่าดัชนี PNI Modified สูงเป็นจุดอ่อน ส่วนกลุ่มที่มีค่าดัชนี PNI Modified ต่ำเป็นจุดแข็ง

2) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกโดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาจัดกลุ่มค่าดัชนีนำค่าดัชนี PNI Modified สูงที่สุดลดด้วยค่าดัชนี PNI Modified ต่ำที่สุด นำระยะห่างที่ได้มาจัดกลุ่มค่า PNI Modified โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีค่าดัชนี PNI Modified สูง และกลุ่มที่มีค่าดัชนี PNI Modified ต่ำ โดยกำหนดให้กลุ่มที่มีค่าดัชนี PNI

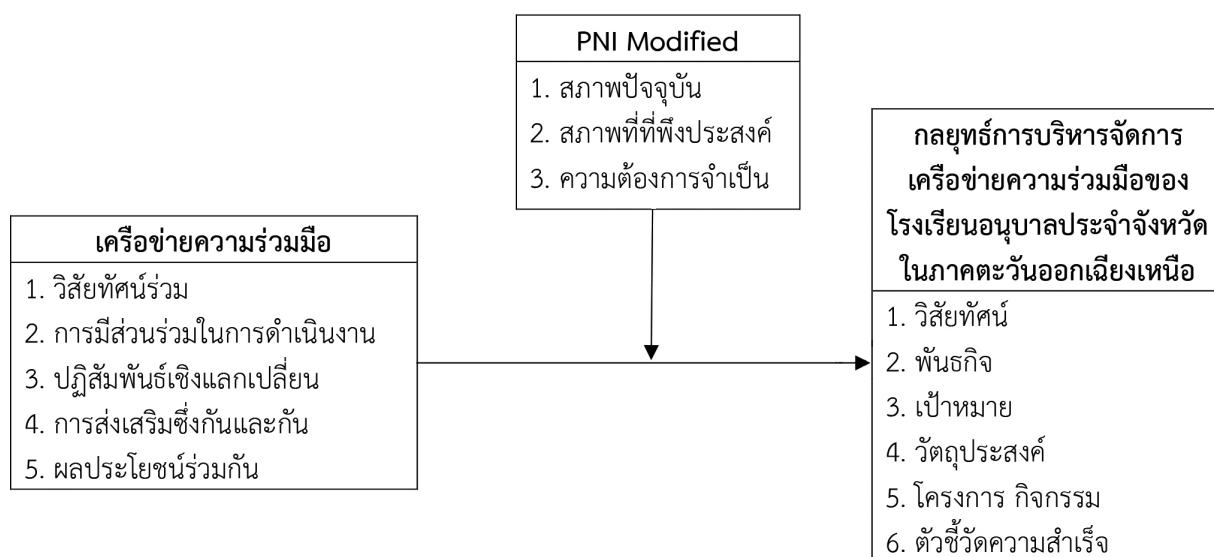
Modified สูงเป็นภาวะคุกคาม ส่วนกลุ่มที่มีค่าดัชนีต่ำ PNI Modified เป็นโอกาส

2.6 การหาคุณภาพเครื่องมือใช้การตรวจสอบโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) รายข้อตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.0 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

2.7 การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กรอบแนวคิดการวิจัย

โดยผู้วิจัยได้อ้างอิงแนวคิดของ Chareonwongsak (1997) และ Sangsri (2009) และนักการศึกษาอื่น ๆ และได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และกำหนดกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิด

ผลการวิจัย

1. จากศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ย 3.47 เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า วิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.86) มี

ค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.78) ผลประโยชน์ร่วมกัน ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 0.76) การส่งเสริมซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 0.92)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.62 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบพบว่า วิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.41) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.64) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.86)

และเมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดไปต่ำสุดคือ ส่งเสริมซึ่งกันและกัน (PNL = 0.27) ปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (PNL = 0.26) ผลประโยชน์ร่วมกัน (PNL = 0.25) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (PNL = 0.23) และค่าความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือ วิสัยทัศน์ร่วม (PNL = 0.22)

2. นำเสนอกลยุทธ์ในการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการสังเคราะห์ประเด็นที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สามารถกำหนดและนำเสนอกลยุทธ์การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ดังนี้

กลยุทธ์การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิสัยทัศน์

“โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นองค์กรแห่งการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความเป็นเลิศทางวิชาการ สร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีคุณภาพ และรวมใจเป็นหนึ่งเดียว”

พันธกิจ

- 1) จัดห้องเรียนหลักสูตรที่หลากหลายครอบคลุม และเพียงพอต่อความต้องการของสังคม
- 2) ร่วมพัฒนาคุณภาพบุคลากรในเครือข่ายสถานศึกษา
- 3) ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการและสร้างนวัตกรรม
- 4) วัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งสู่การขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์
- 5) มุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังและความสามารถ และ
- 6) ส่งเสริมความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม

เป้าหมาย

- 1) นักเรียนโรงเรียนอนุบาลมีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีความพร้อมที่จะเรียนรู้และสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในวิถีปกติใหม่
- 2) พัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพและความพร้อมในการปฏิบัติงาน
- 3) สร้างเครือข่ายทางการเรียนรู้ทางด้านวิชาการ วิชาชีพ และปฏิสัมพันธ์ที่ดีเยี่ยม
- 4) สร้างความสามัคคีกลมเกลียวภายในเครือข่ายโรงเรียนอนุบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 5) เครือข่ายโรงเรียนอนุบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของสังคม และ
- 6) บุคลากรในเครือข่ายโรงเรียนอนุบาลเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมตามวัย ตามศักยภาพสูงสุด และความพร้อมของแต่ละบุคคล
- 2) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ค้นพบความสามารถและศักยภาพของตนเอง
- 3) เพื่อพัฒนาบุคลากรในเครือข่ายให้มีศักยภาพและความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่
- 4) เพื่อพัฒนาคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5) เพื่อพัฒนาเครือข่ายทางวิชาการและวิชาชีพร่วมกับโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6) เพื่อสร้างเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเครือข่ายโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7) เพื่อส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8) เพื่อรักษาประเพณีและสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามของเครือข่ายโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 9) เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายเกิดความภาคภูมิใจในองค์กร

โครงการ กิจกรรม

1) โครงการจัดตั้งห้องเรียนหลักสูตร English Program Chinese Program ห้องเรียนปกติ (Thai Class) ห้องเรียนวิทยาการคิดคำนวณ ห้องเรียนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Gifted) ห้องเรียนมอนเตสเซอร์รีจิน (ระดับปฐมวัย) 2) กิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรการเรียนรู้นอกห้องเรียนระหว่างเครือข่าย 3) กิจกรรมแข่งขันทักษะทางวิชาการระหว่างสถานศึกษาเครือข่าย 4) โครงการประชุมประจำเดือน และประจำปีผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายอนุบาลฯ 5) โครงการพัฒนาทักษะทางวิชาการและวิชาชีพของบุคลากรสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนอนุบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6) กิจกรรมสานสัมพันธ์ชมรมผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนอนุบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7) โครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรร่วมกับสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนอนุบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8) กิจกรรมกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ครูและบุคลากรภายในเครือข่ายโรงเรียนอนุบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 9) กิจกรรมมุขิตาจิตผู้เกษียณอายุราชการระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 10) กิจกรรมอบรมวัฒนธรรมองค์กรของบุคลากร และ 11) กิจกรรมแสดงผลงาน และแข่งขันด้านวิชาการนักเรียนในเครือข่ายโรงเรียนอนุบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1) นักเรียนมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (ONET) สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ 2) นักเรียนโรงเรียนอนุบาลมีผลการแข่งขันทักษะทางวิชาการเหรียญทอง 3) นักเรียนโรงเรียนอนุบาลสามารถสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีชื่อเสียงระดับจังหวัดได้อย่างน้อยร้อยละ 80 4) สถานศึกษาได้รับความนิยมในการส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษ 5) ความร่วมมือระหว่างเครือข่ายที่ต่อเนื่องยาวนานทุกปี 6) ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษาเครือข่าย 7) เครือข่ายโรงเรียนอนุบาลมีตราสัญลักษณ์โรงเรียนที่ใช้ร่วมกัน 8) เครือข่ายโรงเรียนอนุบาลมีเพลงมาร์ชอนุบาลรำลึกที่ใช้ร่วมกัน 9) บุคลากรภายในเครือข่ายโรงเรียนอนุบาลได้รับรางวัลเกียรติยศในระดับจังหวัดระดับประเทศ และ 10) สถานศึกษาเครือข่ายได้รับรางวัลเกียรติยศในระดับจังหวัดและระดับประเทศ

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า วิสัยทัศน์ร่วมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผลประโยชน์ร่วมกัน การส่งเสริมซึ่งกันและกัน ปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสำคัญกับการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมของการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งเป็นเครื่องชี้นำการปฏิบัติของสมาชิกในเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้เห็นภาพแห่งความสำเร็จในอนาคตที่เหมือนกัน เปรียบเสมือนว่าสมาชิกในเครือข่ายความร่วมมือปฏิบัติหน้าที่เพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จเดียวกัน สอดคล้องกับ Chareonwongsak

(1997) ที่กล่าวว่า วิสัยทัศน์ร่วม คือ ภาพในอนาคตที่พึงปรารถนาในเชิงรุกไปข้างหน้าไม่ใช่การแก้ปัญหาต้องเป็นความฝันที่ยิ่งใหญ่ กว้างไกล และท้าทาย ไม่ใช่เล็ก ๆ น้อย ๆ ต้องมีสิ่งที่เพิ่มเติมและแปลกใหม่จากสิ่งที่เคยเกิดขึ้นทั้งต้องมีความชัดเจนเพียงพอที่ต้องเริ่มจากนามธรรมและสิ้นสุดที่รูปธรรมที่ชัดเจนวัดได้ และนำไปปฏิบัติได้อย่างไม่คลุมเครือ

สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบพบว่า วิสัยทัศน์ร่วม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าวิสัยทัศน์ร่วมที่ชัดเจนของสถานศึกษานำพาให้สถานศึกษามุ่งไปสู่ความสำเร็จ อีกทั้งสมาชิกในเครือข่ายพร้อมยอมรับและปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร ซึ่งการที่ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน หรือภาพอนาคตขององค์กรซึ่งได้มาจากการแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ส่วนบุคคล รับฟังกันและกันเกี่ยวกับสิ่งที่อยากจะทำและสิ่งที่เป็นไปได้ โดยทุกคนจะมีลักษณะความผูกพันและยอมรับวิสัยทัศน์ขององค์กรเป็นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาภาพในอนาคต และความต้องการที่จะมุ่งไปสู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับ Office of the National Primary Education Commission (2002) ที่ให้ความหมายของวิสัยทัศน์ร่วมว่า เป็นภาพความสำเร็จของนักเรียนหรือสถานศึกษาในอนาคตที่อยากเห็นหรืออยากให้คนอื่นพูดถึงสถานศึกษาว่าเป็นอย่างไร วิสัยทัศน์ร่วมที่ดีนั้นต้องระบุภาพในอนาคตให้ชัดเจนสร้างแรงจูงใจหรือกระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเกิดแรงบันดาลใจอยากปฏิบัติงาน และที่สำคัญวิสัยทัศน์ร่วมต้องเกิดจากการกำหนดร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ Thammanankun (1997) กล่าวว่า การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์หรือภาพอนาคตขององค์กรที่ทุกคนจะทุ่มเท ร่วมแรง ร่วมใจทำให้เกิดขึ้นและจะสะท้อนให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ส่วนบุคคลอีกด้วย เมื่อทุกคนในองค์กรมีลักษณะการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันแล้วจะต้องมีสื่อให้รับรู้ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับสูงจนถึงระดับล่างว่า องค์กรมีวิสัยทัศน์อย่างไรเป้าหมายคือ

อะไร และจะต้องซึมซาบลงไปในการคิดของคนทุกคนในองค์กร การที่จะให้ทุกคนปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ร่วมกันนั้นเป็นเรื่องยาก แต่จะต้องสร้างขึ้นมาเพื่อให้เกิดลักษณะความผูกพันกับองค์กรและสนับสนุนให้เกิดการประสานพลัง

ความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า การส่งเสริมซึ่งกันและกัน มีความต้องการจำเป็นสูงสุด เพราะการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดนั้น สมาชิกในเครือข่ายจำเป็นต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยที่จุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยแก้ไขจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งจะทำให้ผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวเป็นเครือข่ายมากกว่าการไม่สร้างเครือข่าย เมื่อมีการส่งเสริมซึ่งกันและกันก็จะส่งผลทำให้สมาชิกต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยอัตโนมัติ ส่งผลทำให้เป้าหมายที่มีร่วมกันสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ Bungthong (2020) ได้ทำการศึกษา เรื่อง องค์ประกอบของเครือข่ายการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนพบว่า การเสริมสร้างซึ่งกันและกันเป็นกลไกที่ต้องเกิดจากการร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย ดังนั้นทุกคนต้องมีความตระหนักในหน้าที่ของตนเอง พร้อมทั้งจะปรับปรุงงานของตนเองตามคำแนะนำของผู้บริหารและพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

2. กลยุทธ์ในการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1 วิสัยทัศน์ 6 พันธกิจ 6 เป้าหมาย 9 วัตถุประสงค์ 11 กิจกรรมโครงการ และ 10 ตัวชี้วัดความสำเร็จ ซึ่งทั้งด้านวิสัยทัศน์ ด้านพันธกิจ ด้านเป้าหมาย ด้านวัตถุประสงค์ ด้านกิจกรรมโครงการ และด้านตัวชี้วัดความสำเร็จ ล้วนเป็นองค์ประกอบของกลยุทธ์ และเป็นวิธีการหรือชั้นเชิงของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะสามารถนำ

องค์ประกอบต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรตามความเหมาะสม และบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือบรรลุตามวัตถุประสงค์ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

สรุปผล

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ย 3.47 เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า วิสัยทัศน์ร่วมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผลประโยชน์ร่วมกัน การส่งเสริมซึ่งกันและกัน ตามลำดับ และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.62 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบพบว่า วิสัยทัศน์ร่วมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

และเมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดไปต่ำสุดคือ ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

ผลประโยชน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และวิสัยทัศน์ร่วม

2. กลยุทธ์การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1 วิสัยทัศน์ 6 พันธกิจ 6 เป้าหมาย 9 วัตถุประสงค์ 11 กิจกรรมโครงการ และ 10 ตัวชี้วัดความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำกลยุทธ์การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในประเด็นเรื่องการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมีข้อกำหนดในเรื่องของวิธีการ กิจกรรมโครงการ และตัวชี้วัดความสำเร็จ เพื่อให้การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยการนำกลยุทธ์การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นผลจากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในบริบทของสถานศึกษาจริงแล้วศึกษาผลของการพัฒนาต่อไป

References

- Bungthong, S. (2020). A study of factors learning network of the private school. *Journal of Educational Administration, Khon Kaen University*, 16(2), 66-79. [in Thai]
- Bunpong, N. (2017). *A proposed model for school network management of the primary educational service area office* [Doctoral dissertation]. Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. [in Thai]
- Chaisupa, P. (2019). *Quality development operation of externally evaluated basic education institutions in Mae Hong Son Province* [Master's thesis]. Ching Mai University. [in Thai]
- Chareonwongsak, K. (1997). *Comprehensive reform: Entering a prosperous era of Thailand*. Success Media. [in Thai]

- Chareonwongsak, K. (2002). *Creative thinking*. Success Media. [in Thai]
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Norwich, B. (2007). *Cluster Inter-school collaboration in meeting special educational needs in ordinary schools*. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/rdirmu/article/download/254747/174565/988030>
- Office of the Basic Education Commission. (2007). *Manual for creating a joint development network and promote student potential*. Agricultural Cooperative Assembly of Thailand Co., Ltd. [in Thai]
- Office of the National Primary Education Commission. (2002). *National academic calendar 1999 and as amended for 2002* (2nd ed.). Siam Sport Syndicate. [in Thai]
- Robert, A. (2006). Inside collaborative networks: Ten lessons for public managers. *Public Administration Review*, 66(6), 57-58.
- Sangsri, W. (2009). *An analysis and development of school network administration model in Northeastern rural area* [Doctoral dissertation]. Chulalongkorn University. [in Thai]
- Sawangwong, S. (2014). Collaborative network for educational quality improvement. *Buabandit Journal of Educational Adminisitation*, 14(2), 12-24. [in Thai]
- Thammanankun, C. (1998). *Learning organization*. Business Intelligence Uncreativity. [in Thai]
- William, J. (2007). *Co-operation in the countryside*. Small Primary School Clusters. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/rdirmu/article/download/254747/174565/988030>
- Wongwanich, S. (2015). *A needs assessment research* (3rd ed.). Chulalongkorn University Printing House. [in Thai]

Name and Surname: Witthaya Sudrak

Highest Education: Master of Education (M.Ed.) Educational Administration, Khon Kaen University

University or Agency: Anubon Khon Kaen School, Office of Khon Kaen Primary Education Service Area 1

Field of Expertise: Teaching and Classroom Management

Name and Surname: Dawruwan Thawinkarn

Highest Education: Doctor of Philosophy in Educational administration, Khon Kaen University

University or Agency: Khon Kaen University

Field of Expertise: Educational Administration